

JULKAISTU NUMEROSSA 3/2012
TEEMAT

Uhkapeliä laittomilla nettilääkkeillä

Sami Paaskoski / Kirjoitettu 28.8.2012 / Julkaistu 29.9.2012

Lääkkeiden hankkiminen laittomista verkkoapteekeista on paitsi rikos, myös uhkapeliä terveydellä.

Yhä useampi suomalainen vaarantaa terveystensä hankkimalla lääkkeitä laittomista verkkokaupoista. Tullin takavarikoimien lääkkeiden määrä on jatkanut kasvuaan vuosi vuodelta. Vuonna 2011 tulli takavarikoi ennätysellisesti yli 260 000 tablettia, eikä määrä näytä laskevan myöskään tänä vuonna.

Eniten maahan tuodaan laittomasti erektiolääkkeitä. Valikoima laajenee jatkuvasti jopa särkylääkkeiden ja antibioottien kaltaisiin peruslääkkeisiin. Huolestuttavaa on myös lääkeaineilla terästettyjen ravintolisävalmisteiden myynti.

Suurin osa verkon lääkemyyjistä on laittomia

Laittomien verkkoapteekkien toiminta on hajautettu eri maihin siten, että viranomaisten on erittäin vaikea päästä tekijöiden jäljille. Verkkopalvelin voi sijaita esimerkiksi Pohjois-Amerikassa, välittäjänä voi olla yksityishenkilö tai tekaistu yritys toisessa maassa ja lääkkeet saatetaan lähettää salakuljetettuina jostain Euroopan Unionin maasta. Toimintaa ohjaavat henkilöt voivat olla toisella puolella maapalloa.

Lääkkeiden väärentäminen on erittäin tuottava rahoitustapa järjestäytyneelle rikollisuudelle. Kiinnijäämisen riski ja mahdolliset rangaistukset ovat pieniä esimerkiksi huumekauppaan verrattuna.

Laittomat verkkosivustot näyttävät ulkoasultaan useimmiten siisteiltä ja vakuuttavilta. Kuluttajaan vedotaan laatua ja turvallisuutta korostavilla väittämillä, keksityillä ja kopioiduilla tunnuksilla sekä hinnoilla ja ostamisen helppoudella.

Laiton lääkekauppias ei tavallisesti paljasta itsestään epämääräistä sähköpostiosoitetta enempää. Verkkosivuilla esitetty postiosoite voi johtaa paratiisisaarelle tai olla ostettu kulissiosoite.

Laittoman ja laillisen verkkoapteekin erottaminen toisistaan voi olla valistuneellekin kuluttajalle vaikeaa. Tilanteeseen on onneksi tulossa lähivuosina muutos, kun Euroopan Unionin alueella toimivissa laillisissa verkkoapteekeissa otetaan käyttöön yhteinen tunnus ja siihen liittyvät varmistusmenettelyt. Lailliset kotimaiset apteekkien verkkopalvelut on listattu Fimean verkkosivuilla.

Miksi laittomasti hankitut lääkkeet ovat vaarallisia?

Laittomista verkkoapteekeista hankittuihin lääkkeisiin liittyy aina vakava terveysriski. Valmisteiden alkuperästä ja sisällöstä ei ole mitään varmuutta. Kuluttaja tai ammattilainenkaan ei pysty silmämääräisesti varmistumaan laittoman lääkkeen sisällöstä, laadusta ja turvallisuudesta.

Reseptilääkkeiden käyttämiseen omin päin ilman lääkärin määräystä liittyy riskejä ja haittoja. Lääke voi olla täysin väärä käyttötarkoitukseensa tai sopimaton käyttäjälleen. Laittomasti hankittu lääke voi pahentaa oireita tai sairautta, hoitaa niitä riittämättömästi tai aiheuttaa vakavia haittavaikutuksia.

Laittomien lääkkeiden kirjo on laaja

Taitavimmin tehdyt lääkeväärennökset ovat liki identtisiä kopioita alkuperäisistä valmisteista niin sisällön kuin pakkauksenkin osalta. Tällaisen väärennöksen tunnistaminen edellyttää teknisesti vaativia laboratoriotutkimuksia.

Laiton valmiste voi sisältää aivan muuta kuin pakkausmerkinnöissä väitetään (taulukko 1). Valmisteista on löydetty täysin väriä tai markkinoilta turvallisuussyistä poistettuja lääkeaineita, muita haitallisia aineita sekä jäämiä ja epäpuhtauksia.

Valmisteen lääkeainemäärä voi poiketa ilmoitetusta. Lääkeainetta voi olla liian vähän tai liikaa. Laittoman lääkkeen valmistuksessa on voitu käyttää korvikeaineina esimerkiksi rakennusteollisuudessa käytettäviä aineita, eikä valmistushygienia kestä päivänvaloa.

Verkosta tilaamalla voi siis saada mitä tahansa, tai jopa ei mitään, jos lääke sisältää vain tehottomia ainesosia.

Taulukko 1. Esimerkkejä aineista, joita on löydetty verkosta hankituista laittomista valmisteista.

Valmiste	Todetut lääkeaineet
Fentermiiniä sisältävä laihdutuslääke	fenfluramiini
Orlistaattia sisältävä laihdutuslääke	sibutramiini kahta eri orlistaatin kemiallista analogia, joiden ominaisuuksia ja turvallisuutta ei tunneta
Luontaistuotteena myyty laihdutusvalmiste	efedriini sibutramiini
Luontaistuotteena myyty erektiovalmiste	sildenafilfiili tadalafiili em. aineiden kemialliset analogit, joiden ominaisuuksia ja turvallisuutta ei tunneta
Särkyjä lievittävä ravintolisävalmiste	nimesulidi
Oseltamiviiriä sisältävä viruslääke	askorbiinihappo ja laktoosi parasetamoli kloksasilliini
Tadalafiilia sisältävä erektiolääke	tamoksifeeni sildenafilfiili
Perinteisenä kiinalaisena yrtyvalmisteena myyty ihovoide	deksametasoni terbinafiini mikonatsoli
Kamagra-nimellä myytävä erektiovalmiste	useita satoja erilaisia koostumuksia

Lääkeaineita myös muissa valmisteissa

Tuotteet, joita ei myydä verkossa lääkkeinä vaan esimerkiksi kosmetiikkana tai ravintolisinä, voivat pakkausmerkinnöistä poiketen sisältää lääkeaineita. Esimerkiksi ”täysin luonnonmukaisina ja turvallisina” markkinoiduista laihdutusvalmisteista, erektiovalmisteista ja suorituskykyä parantavista valmisteista on löydetty lääkeaineita.

Tällä tavoin kuluttajaa yritetään konkreettisesti vakuuttaa tehosta, jota valmisteella muutoin tuskin olisi. Mahdollisia haitta- ja yhteisvaikutuksia on vaikea yhdistää lääkaineeseen, jota ei ole mainittu pakkauksessa.

Laittomien lääkkeiden vastaanottaminen on rikos

Terveysriskin lisäksi lääkkeiden hankkimisella laittomasta verkkoapteekista voi olla myös muita seuraamuksia. Tulli valvoo lääkkeiden maahantuontia ja takavarikoi laittomia lääkelähettyksiä.

Laittomien lääkkeiden tilaaja saattaa kenties ajattelemattomuuttaan syyllistyä lääkerikokseen, dopingrikokseen tai jopa huumausainerikokseen. Laittomalle lääkemyyjälle menetettyjä rahoja ei välttämättä saa takaisin.

Yksityishenkilö saa vastaanottaa postitse Euroopan talousalueeseen kuuluvasta maasta enintään kolmen kuukauden lääkevalmisteet sillä edellytyksellä, että niiden lähettäjänä on Euroopan talousalueella toimiva laillinen lääkkeiden vähittäismyyjä. Lääkevalmisteen on oltava laillisesti markkinoilla hankintavaltiossa.

Henkilön on reseptilääkkeitä vastaanottaessaan pystyttävä todistamaan asianmukaisella reseptillä tai lääkärintodistuksella, että kyseiset lääkevalmisteet on tarkoitettu hänen omaan käyttöönsä.

Sami Paaskoski

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Potilas kuoli turvallisen lääkkeen haittaan

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/1_2017/vain-verkossa/potilas-kuoli-turvallisen-laakkeen-haittaan)

Lääketurvatoiminta kehitty

(http://sic.fimea.fi/3_2012/laaketurvatoiminta_kehitty)

1/2012

(http://sic.fimea.fi/etusivu/1_2012)

Lääkitysturvallisuus ja lääkehoidon palvelut avohoidon toimintayksiköissä

(http://sic.fimea.fi/2_2013/laakitysturvallisuus_ja_laakehoidon_palvelut_avohoidon_toimintayksikoissa)

Lääkeinformaatiota verkossa

(http://sic.fimea.fi/1_2013/laakeinformaatiota_verkosta)

HYVÄ TIETÄÄ

- Luettelo laillisista kotimaisista apteekkien verkkopalveluista

(http://www.fimea.fi/apteekit/verkkopalvelutoiminta/lailliset_apteen_verkkopalvelut)

- Valtioneuvoston asetus lääkevalmisteiden henkilökohtaisesta tuonnista Suomeen (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20021088>)